

En record de Jacqueline (Jackie) Anne Stedall (1950-2014)

M. ROSA MASSA ESTEVE

El 27 de setembre de 2014 ens va deixar la nostra amiga Jacqueline Stedall, historiadora de la matemàtica, especialista en els començaments de l'àlgebra, sobretot de l'anglesa, dels segles XVI i XVII.

Vaig conèixer la Jackie, com ella volia que l'anomenessin, l'any 2003 en un congrés a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona titulat «The Origins of Algebra: From al-Khwarizmi to Descartes», i la seva ponència ja em va impressionar. Recordo que a la sala de conferències alguns historiadors comentaven, «aquesta historiadora treballa amb uns manuscrits molt importants del segle XVI». Es referien evidentment als manuscrits de Thomas Harriot (1560-1621) als quals va dedicar gran part de la seva recerca. Els nostres camins es van tornar a creuar l'any 2008 quan ella va ser l'editora del meu article «Symbolic language in early modern mathematics: the algebra of Pierre Hérigone (1580-1643)» a *Historia Mathematica* sobre l'àlgebra d'Hérigone. Els correus electrònics que vam intercanviar eren una discussió i reflexió conjunta sobre l'àlgebra de començaments del segle XVII. A partir de llavors vam col·laborar juntes en la difusió d'aquesta part de la història de l'àlgebra, fonamental per a entendre les transformacions de les matemàtiques del segle XVII (com al congrés d'àlgebra de Tours, 2009). L'última col·laboració conjunta va ser la revisió del seu capítol «Narratives of algebra in early printed European texts» a *Pluralité de l'algèbre* (2012), editat per S. Rommevaux, M. Spiesser i jo mateixa. Altra vegada vam intercanviar correus sobre les diferents visions de l'àlgebra molt allixonadors per a mi.

Jackie va néixer a Romford, Essex, sent la més gran de tres germanes. Va guanyar una plaça de lectora en Matemàtiques al Girton College a Cambridge. L'any 1972 va guanyar un BA grau (més tard MA) a la Universitat de Cambridge, l'any 1973 va obtenir el MSC en Estadística a la Universitat de Kent a Canterbury i més tard, l'any 1991, un post-grau en Educació Matemàtica a la Politècnica de Bristol. Va ser professora de matemàtiques a Selwyn School, Gloucester, des de 1993 fins

a 1997 i va començar els seus estudis doctorals el 1997 a l'Open University. L'any 2000 va obtenir el Doctorat en Història de les Matemàtiques a l'Open University. Va entrar a la Universitat d'Oxford l'octubre del 2000 com a Clifford Norton Student en Història de la Ciència al Queen's College.

La seva tesi doctoral dirigida per John Fauvel (1947-2001) va consistir en un estudi de l'obra de John Wallis (1616-1703), *Treatise of Algebra both Historical and Practical* (1685), de fet una de les primeres històries de l'àlgebra. Aquesta investigació la va portar a aprofundir en les obres de Robert Recorde, William Oughtred, John Pell, Thomas Harriot i molts d'altres. La tesi va donar lloc a quatre articles l'any 2000 i dos més l'any 2001 i al seu primer llibre, *A discourse Concerning Algebra* (2002).

Encara que la durada de la seva carrera com a investigadora en història de les matemàtiques va ser curta, uns 14 anys, va ser molt prolífica, ja que tenia una gran capacitat de treball. Va publicar 9 llibres i més de 20 articles, a més de dur a terme l'edició en línia dels manuscrits de Thomas Harriot i l'edició de revistes.

Pel que fa a les seves contribucions a la història de la matemàtica, són d'una gran qualitat i ens aporten, als historiadors i historiadores, noves idees per a continuar investigant. Un valor afegit en la seva recerca és el seu treball rigorós amb les fonts originals, intentant sempre que la interpretació que es fa d'un text sigui la més fidel possible. Com diu Neumann: «Ella treballava el detall fi de l'anàlisi textual tant en la reconstrucció de textos (Harriot, Brouncker, Wallis) com en els estudis sinòptics d'autors individuals (Harriot, Pell, Wallis), així com en els seus estudis generals de grans temàtiques com l'àlgebra o la història de les matemàtiques» (Neumann, 2015). Tot aquest rigor en l'ús de les fonts originals es pot apreciar també en el seu llibre de referència: *Mathematics Emerging: a Sourcebook 1540-1900*, de l'any 2008.

Una de les seves contribucions més rellevants va ser mostrar, en el seu recent llibre *From Cardano's Great Art to Lagrange's Reflections* (2011), com n'estaven d'equivocats els historiadors i matemàtics en interpretar que en el període 1545-1770 no hi havia hagut progressos en l'àlgebra. També va escriure el llibre *The History of Mathematics. A very short introduction* (2012), recentment premiat amb el Neumann Prize 2013 atorgat per la British Society for History of Mathematics. Aquest llibre és molt útil per a introduir els alumnes a la Història de les Matemàtiques, i Mònica Blanco en fa una ressenya en aquest mateix número.

Però no voldria acabar aquest record sense fer-li també un homenatge des de la seva vessant humana, que tant vaig apreciar, i per això he traduït el missatge per a la gent jove que va escriure amb el desig que fos llegit en el seu funeral:

«Als joves que representen molt per a mi: els meus estimats fills, els seus meravellosos amics, les nebodes, els nebots, els estudiants.

Vull que sapiguen com us he estimat; el molt que he gaudit veient que fèieu el vostre camí cap a la vida adulta, cadascú amb la seva pròpia energia i particular experiència.

Vull explicar-vos que durant molt temps he estat aprenent més de vosaltres del que mai podrieu haver après de mi; que la saviesa i l'enteniment no són prerrogativa de la gent gran o de mitjana edat, són vostres també.

I vull que sapigieu quant profundament respecto els vostres valors: la vostra cura i respecte per mi, per les vostres pròpies famílies, entre vosaltres i pel vostre món.

Confio en un futur que està a les vostres mans.»¹

Aquestes paraules ja ens indiquen la seva manera de ser, positiva, optimista, esperançada, alegre i creativa, almenys és com jo la vaig conèixer i com la recordo.

Referències

Neumann, P. (2015), «Jacqueline Anne Stedall (4 August 1950 - 27 September 2014)», *Historia Mathematica*, 42 (1), 5-13.

1. «To the young people who meant so much to me: my beloved children, their wonderful friends, nieces, nephews, students. I want you to know how much I loved you; how much I enjoyed seeing you make your way into adult life, each with your own particular energy and expertise. I want to tell you that for a very long time I have been learning more from you than you could ever have learned from me; that wisdom and understanding are not the prerogative of the old or middle-aged, they are yours too. And I want you to know how profoundly I respected your values: your care and respect for me, for your own families, for each other and for the world about you. I am confident of a future that is in your hands.» Jackie's words in Neumann (2015).